

A decorative border surrounds the text, featuring stylized floral and leaf motifs. The top corners have leafy branches. The vertical sides are filled with intricate, repeating floral patterns. The bottom corners feature large, detailed flowers, and the bottom edge is a continuous floral scroll.

МЕСИГЪ

Л.М. АБДАЛЛА

ИЧДЕЛИГИ

Агьмат ва Гьамит.	7
Аллагъны Къозусу.	9
Аллагъны Каламы.	13
Аллагъны Къурбаны.	16
Гюнагъ.	21
Ибрагъимни Уланы.	26
Аллагъ бир.	31
Аллагъ ва адам.	37
Къошумлукъ.	45

АГЪМАТ ВА ГЪАМИТ.

Агъмат бир конторгъа ишге тюшген. Ол ишине рази тюгюл болгъан десек де тюз болмас, тек ол ишини башчылары булан кыйышып болмай болгъан, ону ёлбашчысы онгай тюшгендокъ Агъматгъа оъзюню пагъмусун толу кюйде гёрсетме имканлыкъ болмажагъын эсине сала болгъан. Гъар гезик ону бёлюгю бир айрыча кыйын иш алагъанда, ёлбашчысы гъар заман орталыкыгъа чыгъа болгъан, бары макътавну оъзюне алмакъ учун.

Нече керенлер Агъмат башгъа ишни гъакъында ойлашгъан. Тек о заман иш тапма бек кыйын болгъан. Ондан кыйры да ону алапасы башгъа ерлерде береген алапалардан артыкъ болгъан, шо саялы да Агъмат шу ишде къалгъан. Огъар къатынын ва уч де яшын сакъламакъ учун акъча герек экенни унутма ярамай болгъан. Агъмат оъзюню яшлары, айрокъда, уллусу - университетде инженерге охуйгъан Гъасан булан, оьктем бола болгъан.

Тек бир вакъти бу ишлейген бёлюкде бары затны яхшыгъа айландыргъан бир зат болгъан. Муну ишине Гъамит гелген, ол Аьматдан жагъил болгъан, гъар заман яхшы, шат гёнгли, гъар-ким булан да енгил кыйышагъан адам. Нечик де Агъматгъа ишинде къурдаш болду! Олар бирче тюшде ашайгъан болду, ишден сонг да ёлугъа эди. Гъамит де уйленген, Аллагъны яхшылыгъындан ону дёрт яшы, эки уланы ва эки кызы да бар.

Узакъ къалмай Агъмат да, Гъамит де ювукъ къурдашлар болду, бир-бирине къонакълай юрюме башладылар. Олар олтуруп, чай иче, хабарлай туруп, сагъатлар гетегенни билмей къала эди.

Башлап олар ишни гъакъында хабарлай эди, сонг буланы хабарлары яшавну тюрлю-тюрлю агъамиятлы янларына чыкъма башлады. Олар экиси де динге яхшы янаша эди, тек

оланы иманы башгъа эди.Агъмат бусурман эди, ону инг ювукъ къурдашы буса ара ачмай Инжилни охуй ва Месигъни (Аль-Машигъни) якъчысы.

Тек Агъматны бары затдан бек тамашагъа къалдырагъан зат бар эди - Гъамитни ювукъдан таныгъан сайын ол ону иманына ва Аллагъ булангъы аралыкъларына абуру арта эди. Агъмат къурдашыны Аллагъ булан оъзюню гъакъылы къуршап болмасдай ювукъ аралыкълары барны англама башлады ва о муну тергевюн тарта эди. Агъмат Гъамитни Аллагъ булангы яшаву шексиз кюйде Месигъ булан байлавлу деп токъташды. Бир якъдан алып къарагъанда, Агъмат оъзю де Месигъге инана болгъан, тек башгъачалай инана. Ол Исаны-Мариямны уланыны (Иса Ибн Мариам) гъакъында Къуранда язылгъан бары затгъа инана болгъан. Агъмат Месигъге гъакъ юрекден абур эте болгъан. Ол Месигъ Мариям деген таза къыздан (Мариам Аль-Атра) тувгъанны, Ол Аллагъны изнусу булан кёп тюрлю гъайранлыкълар этгенни, Аллагъдан Инжилни (Аль-Инжилъ) къабул этгенни биле болгъан. Тек Агъмат Месигъни яшавундан бир-нече агъвалатны тюгюл билмейгенин англай болгъан, ва Ол Аллагъны элчисини (расулну) гъакъында, Къуранда да шонча кёп ат берилген,болгъан чакъы кёп билме сюе болгъан.

Нечик де бир гюн Агъмат ювугъу Гъамитге Месигъни гъакъында сорама токъташгъан. Шо агъвалатны ахыры кёп тюрлю къужурлу лакъырланы башы болуп токътагъан.

АЛЛАГЪНЫ КЪОЗУСУ.

- Магъа Исаны, Мариямны уланыны гъакъында айт-деп тиледи масхарасыз Агъмат. - Мен Ону гъакъында дагъы да кѣп билме сюемен.

Гъамит бираз ойлашып айтды:

- Эгер сен Месигъ дюнъягъа неге гелгенни билме сюе бусанг, Сен къурбанны агъамиятын англама герексен.

- Къурбан? Не деп айтма сюесен сен? - деп сорады Агъмат.

Гъамит:

- Биз къурбанны маънасын Ид Аль-Атха-Къурбан байрамны мисалында англайбыз. Сен билеген кюйде шо заман биз Аллагъ Ибрагъимге (Сайедна Ибрагъим) уланын къурбан этмекни тилеген гюнню сыйлайбыз. Аллагъ Ибрагъимни уланы учун тѣлев (фида) белгилемеген буса, не болур эди ол улангъа?

- Исмайыл оълежек эди, - деп жавапланды Аьмат.

- Муна шунда къурбанны маънасы, - деди Гъамит. - Бирев башгъа адамны орнунда оъле. Аллагъ ону орнунда къурбан этип къой йиберген. Мен де шо Ибрагъимни уланы йимикмен. Мен оълюмню ихтиярлыгъыны тубюндемен.

- Ону булан не айтма сюесен? - деп сорады бек тамаша болуп Агъмат. Гъамит бек ойлу кюйде айтды:

- Инжилде (Сыйлы Китапда) язылгъан:

”Гюнагъ учун жаза - Оълюм.” (1)

Мени гюнагъым учун жаза-оълюм. Мен гюнагълы адамман. Гертиси, мен адамланы арасында бек таза, иманлы адам йимик герюнемен. Мен гъар гюн дуа этемен, Аллагъны Каламын охуйман, Огъар сужда этемен. Тек Аллагъны алдында мен гюнагълы адамман. Аллагъны алдында бир сама камил адам бармы экен? - деп сорады Гъамит.

- Ёкъ! - деди Аьмат. - Янгыз Аллагъ камил.

- Шолай буса, Аллагъны алдында бары да халкъ гюнагълы, дюрмю? - деп сорады шонда Гъамит.

- Дюр, озокъда, - деп рази болду Аьмат.

- Олай болгъан сонг, мен де Ибрагъимни уланы йимик, оьлюмню къаргъышыны тьубюндемен. Мени гюнагъым учун кьурбан кьайда дагъы?

Балики, Аллагъ мени учун да тельевге кьурбан йибергендир? - деп сорауларын узата эди Гъамит.

Агъмат не айтажагъын да билмей токьтагъан. Гъамит оьзюню сьзюн узата:

- Месигъ булан бир заман яшагъан Ягъия пайхамар (Яхья Ибн Захарья) Ону биринчи гьргендокъ айтгъан:

”Муна, дюньяны гюнагъын Оьзюне алагъан Аллагъны Кьозусу.”(2)

Месигъ инсанлыкъны кьозусу болмагъан. Ол Аллагъны Кьозусу болгъан. Ол Аллагъдан гелген. Ол оьрден гелген. Алагъны Ругъу (Рух Аллах) Мариям деген таза Кьызгъа гелген, ол авур болгъан ва яш тапгъан. Сен билеген кюйде Огъар: Мариямны уланы Иса, Аллагъны Каламы (Калиммат Аллах) ва Аллагъны Ругъу (Рух Аллах) деп айта. Ол таза болгъан. Ол кьклерден Аллагъны Кьозусу йимик гелген. Оьзю Аллагъны Кьозусу экенни Месигъ Аллагъны алдында таза ва камил кюйде яшаву булан исбатлагъан. Огъар бир сама: ”Кьудратлы Аллагъдан гечмекни тилеймен (Астахвер Аллагъ Аль-Азим)”- деп айтма тьошмеген, неге тьогюл Ол гертилейде Аллагъны Кьозусу йимик таза болгъан. Ол дюньяны гюнагъын оьозюне алмакъ учун гелген, Ол кьурбан болмагъа герек болгъан. Ол гьнгюлло кюйде оьзюню яшавун оьлюмге берген. Тек Ол оьлген сонг тирилген. Ва бир вакъти бу дюньягъа кьайтажакъ.

Гъамит, бираз токьтап, Агъматгъа кьарап:

- Мен де, Ибрагъимни уланы йимик, оьлюмню таьсирини тьубюндемен. Тек Месигъ, Аллагъны таза кьозусу саялы мени гюнагъларымдан гечив бар.

Гъали, шо Къозуну гъюрметинден, Аллагъ бизге гюнагъларыбыздан гече ва женнетде (джанна) даимлик яшав савгъат этип бола. Месигъ инсанлыкъны бары гюнагъларын, сеникин де къошуп, Агъмат, оъзюне алгъан.

Агъмат бир кѣп заман ойлаша туруп, сѣйлемей токътады. Бираздан ол айтды:

- Месигъ дюнъяны бары гюнагъын алгъан буса, мен оълме герек тюгюлмен... Олай болгъан сонг мени гъали даимлик яшавум бар.

- Агъмат, - деди Гъамит, - мисал учун, сени тувгъан гюнюнг, Месигъ сени эшигинги къагъа. Ону оъзю булан савгъаты бар, ва Ол айта сагъа: „Агъмат, Мен сагъа бир савгъат берме сюемен, ону ичинде-гюнагълардан гечив, даимлик яшав ва бугюнден тутуп Аллагъ булан тувра аралыкълар. Тек белгили бир шартлар да бар. Сен товбагъа тюшме герексен, гюнагъларынгни ачма герексен, ва Мени сени учун берилген къурбанымдан таба гечиливню къабул этме герексен. Сен шо савгъатны къабул этсенг, ол-сеники, этмесенг-тюгюл”.

Агъмат оъзю буссагъат эшитген затланы гъакъында ойлашды. Ол бираз эсер-месер болду ва не айтагъанны билмей токътады.

- Сен не тамаша мисалдыр деп ойлашасандыр, - деди Гъамит. - Тек бир зат герти: бир Аллагъны къуллукъчусу Месигъден таба Аллагъгъа багъып ёлну англата буса, шо оълюп тирилген Мариямны уланы Иса гертилейде бизин яшавубузгъа гирме сююп къагъагъан болуп токътай. Ол Инжилде шолай айтма да айтгъан:

“Муна, эшик алда эретуруп, къагъаман. Ким Мени тавушумну эшитсе ва Магъа ачса, Мен огъар гирермен ва Мен ону булан, ол Мени булан олтуруп, ахшамны йиберербиз.” (3)

Гъамит узатды:

- Месигъге эшикни ачып, Ону яшавунга Сени булан ашын ва лакъырын бѣлмек учун чакъырмакъ - магъа да, оъзгеге де

Аллагыны савгыатын къабул этмек демек.

- Гьамит, мен сен билгенни сюемен, - деди Агьмат, - сен буссагыат магъа айтгъан затлар магъа бек таъсир этди. Бизин лакъырыыбызны гьакъында магъа дагъы кёп ойлашма тарыкъ. Тек биз дагъы гезик ёлукъгъанда мен Месигъни гьакъында дагъы да кёп эшитме сюер эдим.

- Аль-саламо алейкум (парахатлыкъ болсун сени булан).

- Алейкум аль-салам (сен де парахатлыкъ буланболгъур).

АЛЛАГЪНЫ КАЛАМЫ

- Гетген гезик сен Мариямны уланы Исаны гъакъында айтгъан затларынгни уьстюнде мен кёп ойлашдым, - деп аста булан башлады Агъмат. - Сен ачувланмас деп умутлайман, тек биз Месигъни гъакъында хабарыбызны узатгъанча, мен бир-нече сорагъа жавап бергенингни сюер эдим.

- Озокъда, сора, уялма, - деди Гъамит, Агъмат не сорама сюегенни гъакъында шеклене туруп.

Агъмат аста булан башлады:

- Сен билесендир, биз, бусурманлар, сыйлы китаплагъа инанабыз: Аль-Таурах-Таврат (Мусаны Тавраты), Аль-Забур (Давутну Забур Китабы), Аль-Инжилъ (Исаны Сююнч Хабары), Сыйлы Къуран. Тек магъа Къурандан къайры бары китапланы маънасын ягъудилер ва хачпереслер бузгъан ва оларда язылгъан затлагъа асасланма ярамай деп уйретген. Шо саялы сен инанагъан Сыйлы Инжил Китап бузулгъан ва герти булан ялгъан затланы жыйымына айлангъан.

- Сен шону тарихи далиллер булан исбатлап боламысан?- деп сорады Гъамит.

Агъмат бираз ойлашды, тек янгыз ойлардан къайры бир тарихи далил де, исбатлав да тапмады.

Гъамит узатды:

- Ярай буса, айт хари, къачан болгъан шо айтылагъан бузулув ва ол нечик сама болуп болагъан затдыр?

- Ёкъ, мен билмеймен, - деди, уялып, Агъмат. - Олай агъамиятлы соравагъа магъа бир де бирев де жавап бермеген.

Бираз токътагъан сонг, Гъамит сорады:

- Къуранны маънасын бузуп бола деп сени бир сама оюнга гелгенми?

- Астагъфер Аллагъ! (Аллагъ сакъласын!) - деп къычырып йиберди Агъмат. - Олай зат болуп болмай, иманлылар

Къурангъа шо хыял булан тиегенни бир де къабул этмежек эди.

- Гъамит жавапланды:

Олай буса, сен биз Инжилге башгъа кюйде янаша деп сама турмаймысан? Герти иманлылар Сыйлы Язывланы алышдыргъан ва Инжилни маънасын бузгъан адамны къабул этип болар деп нечик ойлашып боласан? Мен кёкню ва ерни яратгъан Аллагъгъа, бары затны билеген ва бары затны болагъан Аллагъгъа инанаман. Оъзюню Каламын берген, Ону о Каламны сакълама гючю де бар.

Гъамит, тигилип Аьматгъа къарап, сорады:

- Сен бары болагъан зат Аллагъны гючю булан болагъангъа инанамысан?

- Инанаман, - деди Аьмат.

Гъамит сёзюн узатды:

- Олай болгъанда сен Аллагъ башлап Оъзюню сёзюн берип, сонг Ону бузулма кьойгъандыр деп инанамысан? Яда бары затгъа гючю бар Аллагъны шону сакълама гючю ва ихтиярлары болмагъанмы?

Агъмат:

- Озокъда, Аллагъны Оъзю берген Каламны сакълама гючю бар, - деп рази болду.

- Билемисен, Агъмат, - деди Гъамит. - Инжил-бек тамаша китап; ону 1400 йылны узагъында язгъан! Ону ичине Мусаны Тавраты (Аль-Таурах), Забур китап (Аль-Забур), Инжил (Аль-Инжилъ) ва башгъа тюрлю Аллагъны элчилери (русул), пайхаммарлары (анбия) язгъан китаплар гире. Инжил эки гесекге бёлюнген: Эсги Дыгъар, онда Месигъ тувгъунча болгъан агъвалатлар суратлангъан, ва Янгы Дыгъар, Месигъни яшавгъа гелген вакътисинден башлана. Инжил уьч тюрлю тилде язылгъан.

- Къайсы тиллерде? - деп сорады Агъмат.

- Эсги ягъуди тилде, арамей тилде ва грек тилде, - деп жавап берди Гъамит. - Бу Каламны берегенде Аллагъ тюрлю адамланы къоллагъан: оланы бирлери пачалар ва ойчулар болгъан, бирисилери-къойчулар в балыкъчылар болгъан.

Инжил - гертилей де Аллагъны муъжизаты, неге туююл узакъ заманны ичинде тюрлю адамлар язгъанына да къарамайлы, савлай китап - байлангъан бирлик. Савлай Инжилден таба оьтеген бир тема бар. Шо тема да, Агъмат, - Месигъни (Аль-Машихни) темасы.

- Багъ, гертилейде Аллагъ 1400 йылны узагъында Месигъни гъакъында сёйлеп тургъанмы? - деп тамашалыкъ этип сорады Агъмат.

- Агъмат, -деп иржайды Гъамит, - Аллагъ Месигъни гъакъында савлай тарихни боюнда сёйлеп тургъан, гъатта бугюнге ерли.

- Шолай болуп боламы дагъы? - деп инанмайлы сорады Агъмат.

- Озокъда - Аллагъ этип болмайгъан зат ёкъ, - деди Гъамит.

- Тек ону гъакъында биз дагъы ёлукгъанда сёйлербиз.

- Яхшы, мен къаравуллап туражакъман, - деди Аьмат.

- Аль-саламо алейкум.

- Алейкум аль-салам.

АЛЛАГЪНЫ КЪУРБАНЫ

- Мен бек тамаша боламан, нечик Месигъ савлай Инжилни аслу темасы болуп бола, - деди Агъмат.

- Эсингдеми, биз Месигъни гъакъында айтагъанда, Ол бизин гюнагъларыбызны объюне алгъан Аллагъны Къозусу дей эдик? - деди Гъамит.

- Озюкъда, эсимде, мен ону гъакъында унутуп боламанмы, - деди Агъмат.

- Къурбанланы гъакъында Аллагъ тарихде Мариямны уланы Исагъа етгинче уйретиш тургъан, - деди Гъамит.

- Олай нечик? - деп сорады Агъмат.

- Мисал учун, Каинни (Кабильни) ва Авелни (Гъабилни) заманында дюньяда нече адам яшай болгъан? - деп сорады Гъамит.

Агъмат соравгъа тамаша болду, тек:

- Дёртев: Адам, Гъава, Кабил ва Гъабил, - деп жавап берди.

- Янгыз дёртев болгъан, - деди Гъамит. - Тек шолар да Аллагъгъа сужда къурбандан таба этме гереки биле болгъан. Олар шону нечик билиш бола болгъан? - деп сорап, узатды Гъамит:

- Неге тюгюл олар Аллагъ сыйлы ва таза экенни, адам буса-гюнагълы экенни, адамгъа гюнагъларындан гечилмек учун къурбанлыкъ герек экенни биле болгъан.

Нугъ (Сайедна Нугъ) Аллагъгъа сужда къурбандан таба эте болгъан; Ибрагъим (Сайедна Ибрагъим) - ол да къурбандан таба, Муса (Сайедна Муса), Давут (Сайедна Дауд), бары элчилер, пайхаммарлар Аллагъгъа сужда къур-бандан таба эте болгъан. Сен билемисен мен де Аллагъгъа тап шолар кюйде сужда этегеними?

- Ёкъ, гъали чи сен масхара сёйлейсен. Сен базаргъа барып, кюй алып, соймайсан чы, - деп иржайды Агъмат.

- Мен Аллагъгъа мени гюнагъларымны алып, Къурбан болгъан Аллагъны Къозусу Месигъден таба сужда къыламан, - деди Гъамит. - Шо Сыйлы Китапда (Инжилде) булай язылгъан:

”Аллагъ саялы, Аллагъны ва адамланы арасында арачы да бир, Оьзюн бары халкъны гечиливю саялы берген.”(1)

Бир Аллагъ бар, адамланы ва Аллагъны арасында да бир арачы бар-Месигъ, Оьзюню бары халкъ учун, сени учун да, Агъмат, къурбанлыкъгъа берген. Савлай тарихни узагъында, бугюнге ерли, инсан жанлы Аллагъгъа къурбандан таба сужда къыла.

- Мен сени англама башлайман деп эсеме геле, тек толу кюйде англамакъ учун магъа теренден ачыкъ этив герек.

Ойлашып, Гъамит айтды:

- Къурбанны маънасын ва агъамиятын Аллагъ тарихде ачыкъ этген, айрокъда Мусадан (Сайедна Муса) таба Та-вратда. Къанун (Аль-Шариа) къурбанны маънасын Сыйлы Язывну шу сатырларындан таба ачыкъ эте:

”Къанунгъа гёре бары да зат да къан булан тазалана, ва къан тёгювсюз гечилив ёкъ.”(2)

- Нечик бу къурбанны гъакъындагъы уьйретивню Мари-ямны уланы Иса булан аралыгъы бар? - деп тамаша болду Агъмат.

- Муна шулай, - деди Гъамит. - Къурбанны маънасыны гъакъында айта туруп, пайхаммарлар Месигъни гъакъында да кёп тюрлю пайхаммарлыкъ сёзлер айтгъан. Шоланы бирлеринде Месигъ дюньягъа гелгенде, Ол бизин гюнагъларыбыз саялы Оьзюн къурбан этежек деп де язылгъан.

Гъамит Инжилни алып, ону ачып, Агъматгъа гёрсетди.

- Оьзюнг мекенли кюйде охуп къара, Месигъни къурбаны нечик суратлангъан: ону Ешая пайхаммар Месигъ гелгинче

700 йыллар алда язгъан:

”Тек Ол оьзюне бизин сыркъавларыбызны алды ва аврувларыбызны гётерди; биз буса Ол Аллагъдан таба такъсырлангъандыр ва жазалангъандыр деп тура эдик. Тек ол бизин гюнагъларыбыз саялы паралангъан ва тюзсюзлюклерибиз саялы зар чекген; бизин дюньябызны жазасы Огъар тюшген, ва Ону яраларындан таба биз сав болдукъ. Биз барыбызда улав къалгъан къойлар йимик айлана эдик, оьзюбюзню ёлубузгъа къайтдыкъ; ва Ессибиз бизин барыбызны да гюнагъларыбызны Огъар салды. Ол паралангъан, тек гёнгюллю кюйде зар чекген, ва Оьзюню авзун ачмагъан; къойну йимик ону сойма элтген, ва, соягъан адамны алдындагъы къойну йимик авазсыз болгъан, неге тюгюл Ол Оьзюню авзун ачмагъан.”(3)

Пайхаммарны сёзлери Агъматны юрегине тийди ва ол тамаша болуп айтды:

- Гертилейде шу сёзлер Маръамны уланы Иса тувгъунча кёп асрулар алда язылгъанмы?

- Озокъда, - деди Гъамит. - Шо язылгъан сёзлеге гёре Месигъ Давут пайхаммарны (Наби Дауд) тухумундан чыкъма герек болгъан. Месигъден 1000 йыл алда яшагъан Давут оьзюню наслусундан болгъан Месигъни мыхланывун мекенли кюйде суратлай. Мыхлав бек узакъ ва къыйнайгъан жазалардан бириси болгъанны сен билесендир. Кёп заман гетмей мыхлангъанны сюеклери санларындан чыгъа болгъан, ондан къайры да олар сувсапдан яна болгъан. Давут пайхаммар яза:

”Мен сув йимик тёгюлдюм; бары да сюеклерим мени айрылды; юрегим мени, майчыракъ йимик болуп, ич бавурумну арасында ириди.

Мени гючюм къуруп битди; тилим танглавума ябушду, ва Сен мени оьлюмню кюлюне айландырдынг. Неге

тюгюл мени айланымны итлер кьуршады, яманлар жыйылып устьюме багып гелди, мени кьолларымны ва бутларымны тешип оьтдю. Мени сюеклеримни санап болардай эди, олар буса магъа бир гёрюнюшге йимик къарай эдилер; обаларымны мени оьзлени арасында бёле, ва опуракъларымны устьюнден чёп ташлай.” (4)

Шу тындырыкълы суратлавну Давут язгъан, бу къайдадагы жазалав буса ол яшайгъан вакътиде бирде кьолланмай болгъан. Ол кёп заман геч чыкгъан ва Месигъни заманында ону римлилер кьоллай болгъан.

- Мен англайгъан кюйде, сен шу бары да айтылгъан затлар Мариямны уланы Исада кютюлген деп айтма сюесен, - деди Агъмат.

- Дюр, тек булар янгыз тюгюл, дагы да кёп айтылгъан затлар кютюлген Месигъде, - деп жавап берди Гъамит. - Бир-бир гезиклерде Месигъ Оьзю де Оьзюню яшавун кьурбан учун берме гелгенни гертилей болгъан - яда, Ол Оьзюню гъакъында айтгъан йимик:

”Неге тюгюл, Инсанлыкъны Уланы Оьзюне кьуллукъ этсин деп гелмеген, тек кьуллукъ этмеге ва Оьзюню Ругъун кёплени кьутгъарылыву учун бермеге гелген.” (5)

- Агъмат, гъали гёремисен, нечик Аллагъны кьурбанланы гъакъында сёзлери савлай Инжилден оьте ва Месигъде кютюле?

- Гъамит, - деди Агъмат, - мен шону гъалиден алда бир де эшитмегенмен. О бек кьужурлу эди. Шону устьюнде ойлашмакъ учун магъа дагы да заман тарыкъ, тек талчыкъма, мен янгыдан гележекмен, ва мени дагы да кёп янгы соравларым болажакъ.

- Муна, шу Инжилни сагъа менден савгъат этип бермен, - деди Гъамит. - Янгы Дыгъардан башла, шонда сен Месигъни яшавуну гъакъында, Ол этген мужизатланы ва Ону уй-

ретивюню гъакъында охуп болажакъсан.

- Кёп савбол, -деди Агъмат. - Мен "Китапны адамларыны" гъакъында кёп эшитгенмен, тек бу китапны бирде охумагъанман. Мен гертилейде Мариямны уланы Исаны уйретиюню гъакъында, Ону алапатларыны гъакъында охумагъа бек сюемен.

- Аль-саламо алейкум.

- Алейкум аль-салам.

ГЮНАГЪ

- Гъамит, - деп астаракъ башлады Агъмат. - Билемисен, мен бизин ахырынчы ёлугъувубуздан сонг Месигъни гъакъында, Ол савлай инсанлыкъны гюнагълары гечилсин учун Оьзюню яшавун бергенни гъакъында. Тек мен англама сюеген бир зат бар-гюнагъ къайдан чыкъгъан? Неге бары да адамланы гюнагъ булан аралыгъы бар? Шону сен магъа англа-тмасмысан? - деп ойлу кюйде сорады Агъмат.

- Англатып боларман деп эсеме геле, - деди Гъамит. Тек гюнагъ къайдан гелгенни англамакъ учун биз башындан башлама герекбиз.

Мусаны Тавратында биз охуйбуз, Аллагъ дюнъяны ва адамланы яратгъан сонг, Ол адамны женнетге гийирген. Адам женнетде тап-таза болгъан ва Аллагъ булан яхшы аралыкъларда яшагъан. Тек, сен билеген кюйде, шо женнетдеги яшавну бузагъан бир зат болгъан. Не болгъан да, Агъмат?

- Илбис гелген ва бары затны бузгъан, - деди Агъмат.

- Тюппе-тюз! - деп жавапланды Гъамит. - Аллагъ адамгъа яхшыны ва яманны билдиреген терекни емишин ашама ихтияр бермеген, Адамгъа булай айтма да айтгъан:

”Бавдагъы бары да терекден ашажакъсан; яхшыны ва яманны билдиреген терекден буса ашама; неге тюгюл шондан ашагъан гюнюнгде оьлежексен.”(1)

Тек Илбис, йыланны кебине гирип гелип, Адамны ва Гъаваны алдатгъан, ва олар Аллагъгъа тынглавсуз болуп, емишден ашагъан. Шону инсанлыкъгъа бек зараллы натижалары болгъан - шо замандан тутуп гюнагъ адамны яшавуна гирип, ону бир гесеги болуп токътагъан, бары

адамлар буса гюнагълы болуп токътагъан.

- Бары адамлар гюнагълы болгъанны сен мекенли билемисен? - деп Агъмат шекли кюйде сорады. - Магъа англама кыйын. Нечик олай олар бары да гюнагълы адамлар болду?

- Адам озю ашагъан емишине ошап къалды, - деди Гъамит. - Ол яманлыкъны ва яхшылыкъны бир тамаша къошулчаны болду. Чакъ-чакъда бир адам гезел ва тавакел ишлер де этип, бурулуп бир ялгъан яда кылыкъсыз иш этмеге, яда хоншусуну малын елемеге бола. Бир якъдан адам гъайлы сюювден толгъан, башгъа якъдан буса-гюнчюлюкден, оычлюкден, пислыкъдан ва башгъа гюнагълы хасиятлардан толгъан.

Сен айтгъан йимик, Агъмат, бу масала бары адамлагъа ва айрыча гъар адамгъа да агъамиятлы. Бары динлер шу масаланы чечме къарай; бары гъукуматлар гюнагъны тюрюлю къайдаларын алдын алмакъ учун законлар ярата. Тек барындан да яманы, адам гюнагълы иш этегени саялы тюгюл гюнагълы - ол гюнагъ ишни гюнагълы адам экени саялы эте. Шо зат гъар адамны ичинде яманны да яхшыны да этеген бир гиччи фабрик бар йимикге ошай. Шолай тюгюлмю да? - деп сорады Гъамит Агъматгъа тергевилю кюйде къарап.

- Воллагъ, сен адамны гъакъында айтгъан зат булан разилешмей болмайсан, тюз айтасан. Адам гертилейде яхшылыкъны ва яманлыкъны бир тамаша къошулчаны, - деди Агъмат. - Тек Илбис бу ерде не эте?

- Англаймысан, гюнагъдан таба илбис инсанны яшавуна ва савлай жамиятны устюнден ихтиярлар алгъан, - деди Гъамит. - Бир заман Адамны ва Гъаваны алдатгъан ол бугюн де шо къайдада иш юрюте. Ол тап шолай кюйде адамланы алдата, биз шо кепде гюнагъны ичинде яшап турсун деп. Гюнагъдан таба илбис бизин яшавубузда ихтиярларын сакълай, неге тюгюл гюнагъ бизин Аллагъдан айыра. Янгыз гюнагъ саялы дюнья бугюн шу кыйынлы гъалда.

Аллагъ бары затны гезел кюйде яратгъан, тек адам дюньягъа кеп яманлыкъ гелтирген - мисал учун, халкъланы

арасындагы давлар, зулму этив, ондан кыйры да, адамланы арасындагы тюзсюз аралыклар, ва дюньядагы инсанланы яшавун бузагъан дагы да кеп тюрлю яманлыклар.

- Гъасили, сен айтма сюеген, Аллагъ герти кюйде бизин шулай этип яратмагъан, дюньяны бугюнго гъалы буса - Адамны гюнагыны натижасымы? - деп сорады Агъмат.

- Дюр, тап шолай, - деди Гъамит. - Гюнагъ адамгъа Адамдан таба гирген, язылгъан кюйде:

”Нечик дюньягъа гюнагъ бир адамдан таба гирген буса, гюнагъ булан оylum де, шолай оylum де бары адамлагъа гечген, неге тугюл шонда бары халкъ гюнагълы болгъан.”(2)

Гюнагыны инг де яман натижасы оylum болгъан, кьаркьарасыны оylumу ва ругъ якъдан оylum.

- Кьаркьарасыны ва ругуну оylumу? - деп сорады Агъмат, тамаша болуп Гъамитге кьарап. - Ругуну оylumу деген недир?

- Аллагъ адамгъа емишден ашаса, шексиз кюйде ”оylum табажакъ” деген, - деди Гъамит. - Ва шолай да, Аллагъ таза ва гьар заман Озюнню сезюн кютегенге гере, инсанлыкъгъа оylum гелген, шо гюнден тутуп гьар ким геч буса да, тез буса да оylum булан кьаршылашма борчлу. Тек адам гюнагыны этгенде, ол дагы да ругъ якъдан да оylum.

- Олай нечик? - деп сорады Агъмат.

- Гюнагыны балагы саялы адам женнетден кьувалангъан, - деди Гъамит. - Ол Аллагъ булан таза, камил аралыклар булан яшап болагъан ерден кьувалангъан, ва огьар женнетден тышда яшама тюшген. Озюнню гюнагы саялы жанлы ва сыйлы Аллагъдан айрылгъанда адам ругъ якъдан оylum. Шолай болгъанда адамны Аллагъдан гюнагъ да яманлыкъ да айыра. Тап шо гюнагъ саялы адам булан ювукъ аралык юрютюп яшамай. Аллагъ сыйлы ва таза саялы, Ону гюнагъ булан бир аралыгы да екъ, тап шо саялы бизге Кьутгъарывчу (Мухаджир) герек, бизин гюнагыбызныны бары да нати-

жаларындан кьутгъарардай. Агъмат, сени бары да гюнагъларынг язылгъангъа инанасан чы?

Бираз талчыгъып гёрюнеген Агъмат:

- Мен билемен, адам булан гъар заман болагъан малай-иклер оланы язып тура.

- Аллагъ бизин гъакъыбызда бары затны биле, - деп узатды сёзюн Гъамит. - Гъар яхшы ишибиз ва гъар яман ишибиз, гъар сёзюбюз, гъар оюбюз, гъар некетибиз (нейя). Булар барысы да Аллагъда язылгъан. Сен билемисен къыяматгюн (йом аль-гъисаб) сени ишлеринге нечик багъа берилежек?

- Билмеймен, бир Аллагъ биле, - деди астаракъ Агъмат.

- Аллагъ сую сени, Агъмат. Унутма, Аллагъны Къозусу, Мариямны уланы Иса бизин бары да гюнагъларыбызны алгъан. Бары зат учун гечилив бар, - деди сабур кюйде Гъамит.

- Эгер Месигъ олай агъамиятлы буса, неге Адам да Гъава да ону гъакъында эшитмеген? - деди бираз ойлалып Агъмат.

- Сен магъа инанармысан, мен шолар да Месигъни гъакъында биле болгъан десем? - деди Гъамит.

- Ёкъ, шолар бирдокъда болуп болмай, Адам да Гъава да ону гъакъында эшитип болмай, - деди бек тамаша болуп Агъмат.

- Аллагъ адамны сую ва ону булан аралыкълар юрютмеге сую, - деди Гъамит. - Она шо саялы ол Месигъни гъакъында инг де башындан башлап айтма башлагъан. Адамны ва Гъаваны айланысындагъы балагъны арасында булагъа бир ваъда берилген, бир арыв гюн илбисни адамны устюндеги гючюн тайдырагъан азат этивчюню гъакъында. Аллагъ илбисге айтгъан, Адам да Гъава да буса ону эшитген:

”Сени де,къатынынгны да арасында, сени урлугъунгуну ва ону урлугъуну арасында дав салажакъман;ол сени башынга уражакъ, сен буса ону табанындан тигежексен.”(3)

Савлай Инжилни узагъында уланлагъа атасындан таба ат

тагыыла-Ибрагымни уланы, Якъубну уланы ва шолай нечесе, тек мунда "къатыныны урлугъуну" гъакъында язылгъан. Бир гюн Бирев гележек, ону атасы болмажакъ, янгыз къатынны уланы болгъан адам. Шо Улан илбисни адамны уьстюндеги гючюн тайдыражакъ, тозажакъ, илбис ону "табанындан" тигип оьлтюрмеге къаст этсе де.

Шу - Мариямны уланы Иса Оьзюню инсанлыкъны бары да гюнагълары учун къурбан этгенде болгъан затланы туврадан-тувра суратлав.

- Не тизивдюр, - деди Агъмат. - Тамаша тьогюллмю, Аллагъ биринчи адамлардан башлап Месигъни гъакъында айтма башлагъан, шо да Месигъ-Инжил айтагъан затларны арасында инг де агъамиятлы зат экенни исбатлай. Гъамит, сен бизин гезикли ёлугъувубузгъа ерли магъа ойлашма кёп зат бердинг.

- Аль-саламо алейкум.

- Алейкум аль-салам.

ИБРАГЪИМНИ УЛАНЫ

- Мени учун бек герекли, - деди Гъамит, - мен сен Аль - Инжилни гъакъында не ойлашагъанны билмеге сюер эдим.

- Ол гертилейде инг де тамаша къужурлу китап, - деди гъакъ юрекден Агъмат. - Мен бирде булай зат охумагъанман, Месигъни уллу муъжизатларыны гъакъында охума зор къужурлу, Ону тавдагъы насигъатлары буса айрыча гъайран. Нечик ачыкъ ва терен илмудур Ону уйретивю! Бир тюрлю ойланы чы ол башдан аякъгъа айландыргъан, мисал учун, душманланы сюймеге ва такъсырлайгъанлар учун дуа этме уйретегенде.

Ону дуаны гъакъындагъы уйретивю мен алда эшитген затлардан кѣп башгъа. Тюзюн айтсам, бу китап магъа гючлю таъсир этди, тек мени эшитген жавапларым чакъы сора-вларым да тувулунду.

- Огъ, муна бу къужурлу, - деди Гъамит иржая туруп. - Гел, сени алдынгда токътагъан биринчи соравадан башлайыкъ.

- Яхшы, - деди Агъмат. - Биринчиси: неге Инжил тухум терекден башлана - Давутдан таба Ибрагъимден башлап тап Месигъге ерли?

Бир мюгълет ойлашып, Гъамит айтды:

- Эсингдеми, биз алда Инжил- бир байлавлу бирлик ва савлай китапдан таба объеген бир тема бар дей эдик?

- Дюр, эсимде, - деди Агъмат.

- Эсингдеми шо не тема эди?

- Аль-Машигъ, - деди Агъмат

- Сени соравадунга жавап шо тема булан байлавлу, - деди Гъамит. - Айтылгъангъа гѣре, Месигъ Ибрагъимни уланы да, Давутну уланы да болмагъа герек.

Агъмат буссагъат Гъамит объюне айтгъан затланы уьстюнде ойлашды ва айтды:

- Ол кѳужурлу эди, шо айтылган затланы гѳакъында сен дагы да ва кѳолай англатамысан?

Бираз токѳтап, Гѳамит башлады:

- Бир керен, 4000 йыл алда, Аллагъ, гѳали Аллагъны халили дейген Ибрагъимге бурулган. Ибрагъимге (о заман ону аты Ибрам болган) Аллагъ бир ваъда этген. Ол Ибрагъимге айтган затларыны савлай инсанлыкъ учун уллу натижалары болмагъа герек болган. Мусаны Тавратында биз охуйбуз:

”Айтган Рабби Ибрагъимге: гет ѳзюнгни топурагъындан, ѳзюнгни тухумундан ва ѳзюнгни атангны уьунден Мен сагъа гѳрсетген топуракъгъа. Ва Мен сенден таба уллу халкъ этермен, сени шабагъатлы этермен, сени атынгны ѳр этермен; ва сен шабагъатда туражакъсан. Сени шабагъатлайганланы шабагъатлайжакъман, сени сѳгегенлени налатлажакъман; ва сенден таба бары дюнъяны кѳавумлары шабагъатлы болажакъ.” (1)

Аллагъ тезден берли уьйленген буса да авлети ѳкъ адамны танглаган. Огъар Аллагъ топуракъ ваъда этген, ондан таба уллу халкъ болдурма ваъда этген ва ону аты абурлу ва айтылган болажакъ деп айтган. Шу бары да ваъдаларын Аллагъ гертилей де кютген, тек ваъдалырандан инг де тамашасы ахырынчысы болган - Рабби Аллагъ Ибрагъимден таба дюнъяны бары адамларын шабагъатлажагъы. Шо сѳз беривню кюрчюсуне Месигъни гѳакъында ваъдасы салынган. Гѳасили, Месигъ Ибрагъимни уланы болма герек болган ва ондан таба Аллагъ савлай дюнъяны шабагъатлап бола болган.

- Тек ол ваъда Месигъ булан байлавлуму, яда башгъа адамгъа байлавлуму, сен неден билип боласан? - деп сорады Агъмат.

- Ол Тавратны артын охугъанда англашыла, - деди Гѳамит.
- Заман гетип Ибрагъимге эки улан тува, бири-кѳатыны Сарадан, Исгъакъ, бириси-Сараны кѳуллукъчусу Гѳажардан,

огъар Исмайыл деп къоялар. Тек Аллагъ Исмайылни шабагъатласа да, Ол Исгъакъ тувгъунча Ибрагъимге Месигъни ваъдасы Исгъакъдан таба кютюлежегин ачыкъ кюйде айтгъан. Ол айтгъан:

”Тап Сара,сени къатынынг, сагъа улан табажакъ,ва сен огъар Исгъакъ деп ат тагъажакъсан; ва шону булан Мен даимлик дыгъар саларман, озьюнден сонг наслусун да ону. Исмаилни гъакъында да эшитдим сенден: муна Мен шабагъатларман ону, оьсдюерермен ону, ва хыйлы-хыйлы артдырарман; ондан он эки киназ туважакъ; ва Мен ондан бек уллу халкъ болдурарман. Тек дыгъары-мны Мени Исгъакъ булан саларман...” (2)

- Дюр, Аллагъ шабатлагъан Исмаил бизин,арапланы, атасы болгъан, - деди Агъмат. -Тек биз ,бусурманлар, Аллагъ Исгъакъны наслусундан таба да кёп элчилер ва пайхаммарлар йибергенни билебиз.

Гъамит узатды:

- Исгъакъны эки уланы болгъан, Исав ва Якъуб. Аллагъ айтылгъан Месигъ Якъубну наслусундан гележегин гёрсетген, Озью тюшюнде гёрсетип ачыкъ этген ва айтгъан:

”Мен Раббимен,сени атанг Ибрагъимни Аллагъыман, ва Исгъакъны Аллагъыман.Сен ятгъан топуракъны сагъа ва сени наслунга берирмен. Ва сени наслунг дюньядагъы къайыр йимик болажакъ; ва денгизге багъып, гюнтувушгъа багъып, темиркъязыкъгъа багъып, къыблагъа багъып генглешежексен; ва сенде ва сени урлугъунгда бары дюнья къавумлар шабагъатла-нажакъ.”(3)

- Тамаша тюгюлмю да, Аллагъ Якъубгъа сёйлейгенде, Ол Ибрагъимге берген башлапгъы ваъдасын такрарлагъан, - деди Агъмат.

- Шогъар себеп-ол наслудан наслугъа бериле гелген бир

ваьда, - дед Гьамит. - Тек,Агьмат, сен де гьересен, Аллагь Якьубну наслусундан биревден таба савлай дюньяны аадамларын шабагьатлама суйген.

- Дюр, Месигь янгьдан Инжилни аслу темасы болуп токътажакь деп шекленме башлай тураман, - деди иржайыв булан Агьмат.

- Тюппе-тюз, - деп рази болду Гьамит. - Шолайлыкьда, Исрайылны авллетлерини (бани Исрайиль) арасында кьеп тухумлар болгьан. Месигь кьайсы агьлюден яда тухумдан чыгьажагьын Аллагь ачыкь этгенми деген сорав салынгьан. Аллагь Давутну (сайедна Дауд) танглагьан ва ону булан дыгьар этген. Кььбюсю айтгьан сьзлеринде Месигь Давутну тухумундан болажагьын Аллагь ачыкь этген. Давутдан сонг эки юз йыл артда яшагьан Ешая деген бырынгьы пайхаммар Иессейни тухумун гесилген терекге ошата болгьан. Иессей-Даудну атасы. Ешая айта болгьан: шу тухумдан уьстюнде Аллагьны Ругьу булангьы Бирев туважакь. Ол дюньяны пакьырларына тюзлюк гелтирежек, Ол женнетге ошагьан Пачалыкь яратажакь, ва шо пачалыкьдагьы барысы да Раббини таныжакь. Ешая яза:

”Ва Иессейни тамурундан жала болажакь,ва ону тамурундан бутакь болажакь; ва Ону уьстюнде Аллагьны Ругьу болажакь... Ол пакьырлагьа тюзлюк булан тьре гесежек, ва зарлыкьдагьылань ишлерин гьакьлыкьгьа гьере чечежек... Ва шо гюн болажакь: халкьлагьа байракь йимик болгьан Иессейни тамуруна ятлар багьажакь, - ва парахатлыкьда ону макьтаву болажакь.”(4)

- Эни кьарайыкь, мен тюз англадыммы экен, -деди Агьмат. - Олай болгьанда Аллагь Месигь Ибрагьимни, Исгьакьны, Якьубну ва Давутну наслусундан болажагьын айтгьан.

- Тюппе-тюз! - деди сююнуп Гьамит. - Ва Инжилни охуйгьанда биз Месигь айтылгьан затлагьа гьере тувгьанны

гөрүп болабыз. Она шо саялы Инжил Месигъ Ибрагъимни ва Давутну уланы экенни исбат этеген тухум терекден башлана.

- Бирдагъы керен токъташдырдыкъ -Мариямны уланы Иса-Инжилни аслу темасы, - деди Агъмат. - Тек сен озюнг де билесендир, мени дагъы да кеп къыйын соравларым бар, болса да оланы гезикли ёлугъув болгъунча къояман.

- Аль-саламо алейкум.

- Алейкум аль-салам.

АЛЛАГЪ БИР

- Сен гъали не гёресен ? - деди Агъмат, уьч бармагъын оьрге де гетерип.

- Бир кьолну уьч бармагъын гёремен, - деди иржайып Гьамит, неге тьогюл Агъмат айтма сюеген затны ол биле эди.

- Гьамит, - деп узатды Агъмат, - сен нечик ойлашасан, Аллагъ бирму яда олар уьч бармы?

- Сен артына ерли мен инанагъан кюйню англамасанг да ким биле, - деп жавап берди Гьамит, - тек сен англама герексен, мен кёкню де ерни де яратгъан, кьудратлы, бары затны билеген, бары ерде болагъан бир Аллагъгъа инанаман.

Сен билесен, мени иманым Инжилге кюрчулене, Инжил буса Аллагъ бир деп уьйрете; шо гъакълыкъ Инжилни кёп ерлериндде язылгъан.

- Тек Аллагъ бир вакътини ичинде уьч тюрлю де болуп, бир де болуп болмай чы, - деп къаныкьды Агъмат ва янгьдан уьч бармагъын гётерип кьошду:

- $1+1+1=3$, 1 болмай чы.

- Сенде нече Агъмат, бирму яда экиму? - деп сорады Гьамит.

- Озокьда, бир, - деди Агъмат.

- Тек Аллагъ сени кьаркьаранг да, ругьунг да булан яратгъан. - деди Гьамит. - Сени кьаркьаранг - Агъматмы?

- Озокьда, - деди Агъмат.

- Сени ругьунг - о да Агъматмы? - деп сорады Гьамит.

- Дюр да, - деди Агъмат, Гьамит къайсы якъгъа бакъ-дырагъанны англап.

Гьамит узатды:

- Неге Аллагъ бирни ичинде уьч болуп болмай, эгер бизин гъарибизни бирни ичинде эки йимик яратгъан буса?

Бир мюгьлет токътап, Гьамит узатды:

- Аллагъ - бир кьошулгъан бирлик, Ол-оьзюню уьч тюрлю

келпетде гёрсетеген Бирев, неге тюгюл 1 x 1 x 1 нече бола ?

- Бир, - деди астаракъ Агъмат. - Мариямны уланы Иса - адам чы, ол Аллагъны уланы тюгюл чю, - Агъмат тергевлю кюйде Гьамитге къарады. - Сен нечик ойлашасан, Месигъ - Аллагъны Уланымы?

- Мен нечик ойлаша деп турасан сен? - деп сорады Гьамит.

- Мен мекенли кюйде токъташмагъанман, - Агъмат. - Тек мени эсеме гелеген кюйде, сен Аллагъны таза Къыз Мариям булан бир тюрлю аралыгъы болгъан ва олагъа улан тувгъан деп инанасан.

- Астагъфер Аллагъ! (Аллагъ сакъласын!) - деп кычырып ййберди Гьамит. - Мен бирдокъда шолай ойлашмайман ва Месигъни якъчыларыны арасында шолай ойлашагъанланы билмеймен.

Агъмат бек тамашалыкъ этди ва:

- Олай болгъан сонг сен негер инанасан? - деп сорады.

- Мен Аллагъ даим экенге инанаман; Ол даимликде, бары зат яратылгъынча болгъан, - деди Гьамит. - Инжил Месигъ ким экенни англатагъанда, Ону яшавгъа гелгенинден башламай, Инжил даимликден, Аллагъ дюньяны яратгъандан алдан башлай. Инжилде язылгъан:

”Башлап Сёз болгъан, ва Сёз Аллагъда болгъан, ва Сёз Аллагъ болгъан. Ол башлап Аллагъда болгъан. Бары да зат Ондан таба яратылгъан, Осуз бир зат да болма башламагъан. Яшав Онда болгъан...” (1)

Аллагъ дюньяны Сёз булан яратгъан, тюзю ?

- Дюр, о тюз. Аллагъ: Болсун! - деген. Ва болгъан (кун фа якун), - деди Агъмат.

- Шолай болгъан сонг, Аллагъ дюньяны Озьюню бир Сёзю булан яратгъан, - деди Гьамит, - ва шо Аллагъдан гелеген Сёз Аллагъны бир гесеги болгъан ва Аллагъны яратагъан гючюнден толгъан болгъан ва не ерге бакъдырылса шо Сёз, шонда озьюню тюрлю къалиплеринде яшав тувула болгъан.

- Яхшы, мен разимен, тек ”Сёз Аллагъ болгъан” деген

сёзлени маънасы недир, - деп сорады Агъмат.

- Мисал учун, мен судда шагъат болгъан бусам, мени сёзлеримни менден айырма ярамажакъ эди, - деп жавап берди Гъамит. - Мени сёзлерим мени гесегим болуп мени гёрсете-жекъ эди. Сени булан биз шунда олтуруп хабарлайгъанда бизин сёзлерибиз бизин гесегибиз болуп токътай, ва шоллукъда биз сёзлерибизден таба гёрсетилебиз.

Аллагъ аламны яратагъанда, Ол айтагъан сёз Ону булан бир болгъан; сен Ону Сёзюнден айырып болмайсан. Ол Аллагъны даимлик сёзю, Ону булан бирликде бары Ону хасиятларын алгъан. Шо сёз Мариямны уланы Иса болуп берилген, Язылгъан кюйде:

”Сёз Адам болгъан ва бизин арабызда яшагъан.Биз шабагъатдан ва гъакълыкъдан толгъан Ону, Атасындан гелген Бир Уланны, макътавлугъун гёрдюк.”(2)

Гъамит узатды:

- Бары Аллагъ Оъзюню гъакъында айтгъан затлары Месигъде ёрукъгъа гелген.

- Аллагъ сыйлы.Адамлар Месигъни сыйлылыгъын гёрегенде олар Онда Аллагъны сыйлылыгъын гёре болгъан.

- Аллагъ-сююв. Месигъ адамланы сюеген кююн гёрегенде олар Аллагъны сюювюн гёре болгъан.

- Бары гюч ва ихтияр Аллагъда. Адамлар Месигъ сувдан юрюйгенни, гючлю елlege буйрукъ этип токътатагъанны, ашны артдырагъанны, сокъурланы сав этегенни ва оьлгенлени тирилтегенни гёрегенде, олар Ондан таба гёрсетилеген Аллагъны гючюн, ихтиярын ва макътавун гёре болгъан.

- Нечик Аллагъ бары ерде болуп бола болгъан, Оъзюню янгыз бир адамдан таба гёресете болгъан буса? Нете, Ол Месигъдеги заманны ичинде аламгъа башчылыкъ этивюн къойгъанмы?

- Агъмат, - деди Гъамит, - мисал учун, биз къырыйсыз денгиздебиз; денгизни ичинден стакан булан сув алдыкъ. Сувну анализ этсек, биз гёребиз: стаканны ичиндеги сувда

денгизни сувундагы бары да хасиятлары бар. Шолай Месигь булан да. Даим, Къадир Аллагь бары ерде бар, тек шону булан бирче Ол Оьзюню Месигьден таба ачыкъ эте, шо хасиятлар булан, шо ихтиярлар булан. Тек Аллагь шолай Оьзюн Месигьде ачыкъ этип Оьзюн къысгъартмагъан. Ол алда йимик ахырсыз.

- Тек Аллагь адам къалипге гирип болмай чы, - деди Агъмат.

- Биз Аллагьны дазуландырып болабызмы? - Бары затны болагъан Къадир Аллагьгъа биз нечик "ол болмай" деп айтып болабыз? Ол бары затны этип болмаймы?

- Бола, озокъда, Ол бары затны бола, - деди Агъмат. Тек мен Аллагь адам къалипге гирип гелгенге инанып болмайман.

- Яхшы, бизин учун шо масала болса да, шо Аллагь учун масала тюгюл экенге рази болдукъ, неге тюгюл суйген затын этип бола, - деди Гъамит. - Гъали болгъунча билмеген бусанг, Аллагь уьлкю болуп гелип, уьлкюден таба Муса булан сейлеген деп эшитсенг, не айтар эдинг?

Агъмат бираз ойлашып, оьзюню ойларына иржайды - ол Аллагьгъа уьлкю болуп гелмеден эсе адам болуп гелмеге къыйын тюгюл экенни англады.

Гъамит узатды:

- Агъмат, бираз ойлаш - гертилей де "Аллагьны Каламы" ва "Аллагьны Ругъу" дейген Кимдир? (Каллимат Аллагь ва Ругъ Аллагь).

Аллагьны Ругъу да Аллагь булан бир. Биз билебиз, Аллагьны Ругъу Таза Къыз Мариямгъа гелген, ол авур болуп Месигьни тапгъан, огъар Жабраил малайик айтгъан кюйде:

"Сен Сыйлы Ругъдан толарсан, Рабби Аллагьны гючю гелир сени уьстюнге, шо саялы сенде тувгъан Сыйлыгъа Аллагьны Уланы деп ат тагъылар." (3)

Дюньягъа шолай кюйде гелген Ол кимдир деген сорав тувула.

Мисал учун, Агъмат, сен Месигъни заманында дохтур болгъансан, ва сагъа Шону тувгъанлыгъыны гъакъында шагъатнама язмагъа герек. Нечик язар эдинг сен ону? Атын нечик белгилер эдинг?

- Мариямны уланы Иса деп язар эдим бугъай, - деди Агъмат.

- Анасыны атын? - деп сорады Гъамит.

- О буса Таза Къыз Мариям болур эди, - Агъмат.

- Энни бизге атасыны атын язмагъа герек, - деди иржая туруп Гъамит.

- Ону атасы болмагъан, - деди Агъмат, ондан да бек иржая туруп.

- Бу бёлюкге биз, озокъда, гъыз тартып къююп болар эдик, неге тюгюл Ону дюнья атасы болмагъан, - деди Гъамит. - Яда олай болгъан сонг биз Ол къайдан гелген деп сорап болар эдик. Аллагъны Каламы ва Аллагъны Ругъу деп айтылагъан Ол нечик тувулунгъан? Кёклерден гелген Ол герти кюйде кимдир? Озью Ол айта:

”Аллагъны экмеги - Ол кёклерден гелип, дюньягъа яшав берген. Мен Озьюм яшавну экмегимен; Магъа гелегенлер ач къалмажакъ, Магъа инанагъанлар бир де сувсап болмажакъ.”(4)

”Мен - кёклерден тюшген жанлы экмекмен; ким шо экмекни ашаса, даимликде яшажакъ. О Мен берген экмек-Мен дюньяны яшаву учун бережек къаркъарам.”(5)

Агъмат, Ол оьзюню къаркъарасын дюнья саялы къурбанлыкъгъа бермек учун гелген. Адатлы экмек ашайгъан адам оьзюню къаркъарасыны яшавун тойдуруп сакълай. Кёклерден гелген Аллагъны экмегин ашайгъан адам буса ругъуна яшав, даимлик яшав къазана. Месигъге иман салгъан ва Ону бир гесеги болгъан адам ичиндеги ачлыгъын ва сувсаплыгъын - Аллагъгъа гъасиретлигин басылтагъан яшав ала. Мен оьзюм шону сезгенмен! Месигъ-Аллагъны сагъа

къурбаны, Агъмат.

- Мен гъали де огъар гъазир тюгюлмен, - деди астаракъ Агъмат. - Мени башым нече тюрлю ойдан толгъан. Мен англайман, мен сени Аллагъгъа иманынгны тюз англамай болгъанман, ва гъали гъаран сен бир Аллагъгъа, ва шо Озюн Месигъден таба бергенге инанагъанынгны англай тураман. Сен билесен, мен Месигъни гъакъ юрекден сюегенни, тек мени жавап талап этеген дагъы да соравларым бар. Гъамит, биз олагъа гележек ёлугъувубузда къарарбыз деп ойлашаман.

- Аль-саламо алейкум.

- Алейкум аль-салам.

АЛЛАГЪ ВА АДАМ

- Мен бир токътамай бизин ахырынчы лакъырыбызны гъакъында ойлашаман, - деди Агъмат. - Башлап сен Мариямны уланы Иса-адам дей эдинг, сонг буса Ондан таба Аллагъ Озьюн герсетген дединг.

- Герти кюйде кимдир Ол? Сиз Месигъден, Ол Мариямны уланындан къайры бирев де тюгюлде де, Аллагъны Уланы этип кюйгъан йимик болуп токътай.

- Билемисен, Агъмат, - деп башлады Гъамит, - шу соравгъа жавап - Аллагъ булан даимлик яшавгъа ачгъыч, мунда да, даимликде де.

Биз адамдан Аллагъ этген бусакъ, о "ширк" (биревню Аллагъгъа тенг этив) болажакъ эди. Тек Инжил айта Аллагъ адамдан таба гёрсетилген деп, къаршылай тюгюл.

Биз барыбыз да Месигъ адам йимик тувгъанына рази болабыз. Айтылгъан затлагъа гёре, Ол- Ибрагъимни уланы, Давутну уланы, ва Мариямны уланы. Тек Месигъ тувгъунча кёп заман алда айтылгъан затларда Аллагъ бизге Ол Месигъни келпетинде гележекни билдирген.

- Сен гертилейде Месигъден алдагъы элчилер де, пайхаммарлар да Озью Аллагъ Месигъден таба ачылажакъ деп уйретген деп айтма сюемисен? - деп сорады бек тамаша болгъан Агъмат.

- Инжилни аслу темасы - Месигъ. Шо саялы да Аллагъ Месигъни гъакъында тюзлюкню пайхаммарлагъа да ачыкъ этгенге тамаша болма тюшмей! - деди Гъамит.

- Гъали, гёрсет магъа, - деп талап этди Агъмат. - Мен Язывну шо ерлерин бек гёрме сюемен.

Гъамит бираз ойлашып, сонг айтды:

- 700 йыл алда Михей деген бырынгъы пайхамардан таба Аллагъ Месигъ Байтлагъам деген шагъарда туважакъ ачгъанда, Ол дагъы да Туважакъ Шо тувгъунчадан кёп алда

да болгъанын да билдирген.

”Сен де, Байтлагъам-Эфрафа, гиччимисен Ягъудеялы минглени арасында? Сенден Магъа Израилни Ессиси болажакъ, тувулуву инг башдан, даимликни гюнлеринден Бирев туважакъ.”(1)

Инжилде язылгъан йимик Месигъ Байтлагъамда тувгъан:

”Юсуп Давутну агълюсюнден болгъан. О гъисапгъа алынмакъ учун Галилеядагъы Назарет шагъардан Ягъудеяда ерлешген Байтлагъам деген Давутну шагъарына ёлгъа тюше. Юсуп булан шо вакътилерде айлы болгъан гелешмиши Марьям да бара. Олар онда турагъан вакътиде Марьямны яш тапмагъа чагъы етише, ва о оъзюню биринчи уланын таба.”(2)

Ол, дюньягъа тувгъунча кёп заман алда Яшагъан кимдир деген сорав тувулуна. Ол шекленеген ягъудилер булан Ерусалимде (Аль-Кодс) хабарлайгъанда оъзю айта болгъан:

”Сизин атагъыз Ибрагъим Мени гюнюмню гёрегенге сююне болгъан, ва ол ону гёрген ва сююнген. - Сагъа чы элли йыл да болмай, -деген огъар ягъудилер, - Сен Ибрагъимни гёргенмисен? Иса айтгъан олагъа: гъакъ сёйлеймен сизге: Ибрагъим болгъунчадан алда Мен болгъанман.”(3)

Биз Ибрагъим бизин замандан 2000 йыл алда яшагъанны билебиз.

- Олай болгъанда, Оъзю Месигъ Оъзюню тувумундан алда яшагъанман деп айта болгъан, - деди Агъмат. - Тек пайхаммарлар къайда язгъан Аллагъ Оъзюн Месигъден таба гёрсетежегин?

- О Инжилни кёп ерлеринде язылгъан, - деди Гъамит. - Ешая пайхаммар Мариямны уланы Иса оъсген шо гиччи

элден ким туважакъ Биревню гъакъында айтгъан. Ол Аллагъны парахатлыгъы аслу хасияты болардай даимлик пачалыкъ къуражакъ. Ол, Давутну Уланы, шо пачалыкъгъа башчылыкъ этежек. Пайхаммар Месигъ ким экенни Огъар айтылагъан тюрлю атлар къоллай туруп суратлай:

”Неге тюгюл бизге сабий тувгъан, Улан берилген бизге; Ону инбашлаарында башчылыкъ, ва Огъар атлар берилер: Тамаша, Насигъатчы, Къатты Аллагъ, Даимликни Атасы, дюнъяны Бийи. Давутну тахында ва ону пачалыгъында Ону башчылыгъыны ва дюнъясыны артылывуна дазу ёкъ.”(4)

Биз билебиз, Аллагъны гъар кимге береген атлары шо адам ким экенни суратлай. Кимдир да, Агъмат, Шо Тамаша, Насигъатчы, Къатты Аллагъ, Даимликни атасы, дюнъяны Бийи деп айтагъан?

- Мени эсиме геле, Месигъни гъакъында о тувгъунча пайхаммарларда язылгъан затлагъа гёре, мен Ону келпетин умуми кюйде ювукъдан сезе тураман, - деди Агъмат. - Тек гертилейде Аллагъ шу Озью яратгъан дюнъягъа гележек деген зат айтыламы?

- Ягъия пайхаммар Месигъ булан бир заманны ичинде яшагъан, - деди Гъамит. - Ону Аллагъ Месигъни геливюне халкъны онгармакъ учун йиберген болгъан, адамлар товба этип, Огъар иман салып болсун деп. Ягъиягъа ол кимдир ва Аллагъ ону не учун йиберген деп сорагъанда, ол Ешая пайхаммарны китабыны 40-нчы бёлюгюндеги булай сёзлери булан жавап берген:

**”Дангылда биревню сеси эшитиле: Раббини ёлун гъазирлегиз, Ону ёлун тюз этигиз. Гъар ойтан толсун, гъар тав ва тёбе алаша болсун, айланмалар тюзленсин, ойтанлы ёллар тегишленсин. Шо заман бары да инсанлар Раббини макътавун ва къутгъарывун гё-
рер.”(5)**

Ешая суратлайгъан затлар гючлю пачаны геливюне ошашлы геле. Огъар дангылда янгы, тюз, тегиш ёл ишлемеге тарыкъ. Шо бизге гележек пача кимдир дагъы, Агъмат?

- Пайхаммар айтагъангъа гёре, О Рабби, бизин Аллагъыбыз, - деди ойлу кюйде Агъмат.

- Суратлав дагъыдан-дагъы ачыкъ бола, -деп узатды Гъамит, - эгер биз Язывну шо ерини артын охусакъ. Онда язылгъан:

”... Тавушунгну гючюн артдыр, Ерусалим! Артдыр, къоркъма; айт Ягъудеяны шагъарларына: гъона - бизин Аллагъыбыз! Гъона - Рабби Аллагъ геле гючю булан, эти де Ону - ихтияр булан. Гъона Оьзюню булан Ону савгъаты Юзюню алдында болжакъ. Ол Оьзюню сиривюн сакълажакъ; къозулану алажакъ ва тёшюне салып айланажакъ, савулагъанланы юрютежек.”(6)

Месигъ гертилейде бары иманлыланы Къойчусу йимик гелген, Оьзю де айтгъанлай Оьзюню гъакъында:

”Мен рагъмулу Къойчуман. Рагъмулу Къойчу къойлары саялы Оьзюню яшавун бере.”(7)

Тек, Агъмат, кимдир Шо, пайхаммарны сёзлерине гёре, Къойчу йимик гележек?

- Мен шо Оьзю Рабби Аллагъны гъакъында айтагъангъа рази болмай болмайман, - деди Агъмат. Пайхаммарны сёзлери огъар теренден таъсир этгени гёрюне эди.

Гъамит узатды:

- Сен оьзюнг де англайгъан йимик, Агъмат, шу бары да Месигъни гъакъында пайхаммарлыкъ сёзлер Мариямны уланы Исада кютюлген.

Месигъ тувгъунча Ягъия пайхаммарны атасы болажакъ Закариягъа Жабраил малайик гелген. Ол Закариягъа уланы болажагъын, шо уланыны агъамиятлы къуллугъуну гъакъында айтгъан. Жабраил малаик айтгъан:

”Анасындан тувгъунча да Онда Аллагъны Ругъуну гючю болажакъ. Исрайылны уланларындан кёплерин озлени Аллагъы болгъан Раббиге иман салдыражакъ. О аталарын авлетлери булан ярашдыражакъ, енгил-мейгенлени муъминликни ёлуна къайтаражакъ. О Илиясныки йимик ругъ ва къудрат булан Раббини геливюне халкъны гъазирлемек учун Ону алды булан гележек.”(8)

- Кимдир ол, Инжилге гёре, Кимни алдындан гелген Ягъия пайхаммар, Агъмат ?

- Рабби, оланы Аллагъы, - деп жавап берди Агъмат.

- Ягъия пайхаммар янгы тувгъанда, - деди Гъамит, - Закария озюню янгы тувгъан уланыны гъакъында шулай сёзлер айтгъан:

”Сен де, балам, Аллагъу Тааланы пайхаммары дегенн атны алажакъсан, неге тюгюл Огъар ёллар салмакъ учун Ону алды булан йиберилежексен, Ону халкъына гюнагълары гечиливден таба къутгъарылажагъын билдирежексен. Аллагъыбызны юреги рагъмудан толуп, Кёклерде тувгъан Гюнешдей гележек.” (9)

Гёремисен, Агъмат, Ешая пайхаммарны, Жабраил малайикни, оз атасыны сёзлерине гёре Ягъия Ибн Закария Раббиден алда гележек, ону арты булан гелегеги буса - ол Озью Аллагъ.

- Мен ону англайман, шо бары да зат герти кюйде де Месигъ гелгенде яшавгъа чыкыгъандыр деп ёрайман, - деди Агъмат.

- Чыкыгъан, озю де лап мекенли шо айтылгъан кюйде, - деди Гъамит.

- Таза къыз Мариям Месигъни Давутну шагъары Байтлагъамда Аллагъны малайиги шо заман авлакъда къойлар багъып турагъан къойчулагъа гёрюнген ва айтгъан:

**”...Къоркъмагъыз; мен сизге кюллю халкъны сю-
юндюрежек бир уллу сююнч гелтиргенмен: бугюн
Давутну шагъарында сизге Къутгъарывчу тувду, О-
Рабби Месигъдир.” (10)**

Месигъ-Оъзю Рабби экени Инжилде янгыдан токъ-
ташдырыла, мисал учун Ол булай айтагъанда :

”Мен де, Атам да - бирбиз.” (11)

- Мен башдан берли де Мариямны уланы Исаны сую эдим
ва Огъар абур эте эдим, - деди Агъмат. - Тек Месигъ ким
экенни, Ол дюньягъа не учун тувгъанны толу кюйде мен
биринчилей гъали англай тураман.

Сен шону заманынгны да кыызгъанмай магъа англатгъан
саялы мен сагъа гъакъ юрекден баракамны билдиремен,
Гъамит.

- Агъмат, - деди сабур кюйде Гъамит, - Месигъге иман
салывдан таба Аллагъ сагъа гюнагълардан гечив ва даимлик
яшав бермеге гъазир.

Оъзю оълумден уъст болгъан ва башгъаланы оълумден
тирилтеген Месигъ айтгъан:

**”Мен тириливмен ва яшавман; Магъа инанагъан
оълсе де тирилежек, яшайгъан ва инанагъанлар буса
даим яшажакъ.”(12)**

Агъмат, Аллагъ сагъа Месигъге инанывдан таба береген
савгъатын къабул этме суюемисен?

- Дюрмен, мен оъзюмню гъали Ол мени эшигиме къагъ-
агъан йимик гъис этемен, - деди гёзлери де сувланып, Агъмат.

- Нечик къабул этейим мен Аллагъны савгъатын?

- Ол къыйын тюгюл, - деди Гъамит. - Оъзюнгню сёзлеринг
булан дуа эт. Огъар бары затны айт - Аллагъ олай да бизин
бары затыбызны биле. Сени учун Месигъ берген къурбандан
таба гечилив къабул эт. Аллагъ Оъзюню Ругъу булан сагъа

гелсин деп дуа эт, сагъа Месигъни якъчысы, Ону шакирти болмакъ учун гюч берсин деп дуа эт. Озьюню къурбаныны сыйындан сени де, Атабыз Аллагъны да арачысы болуп токътагъан.

Шо къайдада сен Месигъни Аллагъдан савгъат йимик къабул этген заман, сени ичингде бир тамашалыкъ туважакъ. Инжил сен янгыдан туважакъсан деп англата. Сен Аллагъдан янгы яшав ва Месигъден таба Аллагъ булан тувра аралыкълар къабул этежексен. Аллагъ сени Атанг болажакъ, сен-Ону уланы болажакъсан. Инжилде Месигъни къабул этгенлени гъакъында булай язылгъан:

”Ону къабул этгенлеге, Ону атына иман салгъанлагъа Аллагъны авлетлери болмагъа ихтияр берген.”(13)

Олар бирче дуа этип ва Аллагъгъа баракалла билдирип битгенде, Гъамит, иржая туруп айтды:

- Хош гелдинг бизин агълубюзге! Биз гъали Месигъден таба Аллагъны уллу агълусюнде эркъардашларбыз.

- Сагъа нечик баракалла билдирейим! - деди сююнчден толгъан Агъмат.

- Аллагъгъа баракалла бер ва шону гъар гюн этме унутма, -деди Гъамит. - Исаны сени йимик башгъа якъчылары булан аралыкълар юрютмеге къаст эт. Гъали энни сен гертилейде Месигъ Озьюню шакиртлерине уйретген кюйде дуа этип боласан:

”Бизин кёклердеги Атабыз! Сени атынг макъталсын, Сени Пачалыгъынг гелсин, кёклерде йимик ерде де Сени ихтиярынг кютюлсюн. Гъар гюнлюк азыгъыбызны бизге бер; бизге борчлулардан биз гечегендей бизин гюнагъларыбыздан Сен де геч. Бизин сынавлагъа салма, тек яманлыкъдан сакъла; неге тюгюл Пачалыкъ Сеники, Сенде гюч де, макътав да даимликге. Амин.”
(14)

Къошумлукъ

Инжилден алынган сёзлер

Аллагъны Къозусу

- (1) Рим.6:23
- (2) Иоан.1:29
- (3) Отк. 3:20

Аллагъны Къурбаны

- (1) 1 Тим.2:5-6
- (2) Евр.9:22
- (3) Ис. 53:4-7
- (4) Пс.21:15-19
- (5) Марк.10:45

Гюнагъ

- (1) Быт.2:16-17
- (2) Рим.5:12
- (3) Быт.3:15

Ибрагъимни Уланы

- (1) Быт.12:1-3
- (2) Быт.17:19-21
- (3) Быт.28:13-14
- (4) Ис.11:1-2,4,10

Аллагъ бир

- (1) Иоан.1:1-4
- (2) Иоан.1:14
- (3) Лук.1:35
- (4) Иоан.6:33,35
- (5) Иоан.6:51

Аллагъ ва адам

- (1) Мих. 5:2
- (2) Лук.2:4-7
- (3) Иоан.8:56-58
- (4) Ис. 9:6-7
- (5) Ис. 40:3-5
- (6) Ис.40:9-11
- (7) Иоан.10:11
- (8) Лук.1:15-17
- (9) Лук.1:76-78
- (10) Лук.2:10-11
- (11) Иоан.10:30
- (12) Иоан.1:25-26
- (13) Иоан.1:12
- (14) Матф.6:9-13